શ્રી નવિન

રત્નસાગર હારમોનિયમ શિક્ષક.

ભાગ ૨ જો.

રચનાર.

એચ. એ. પટેલ.

શ્રી પરમાત્માને નમઃ

શ્રી નવીન.

રત્નસાગર હારમોનીયમ શિક્ષક.

ભાગ ૨ જો.

પ્રયોજક અને પ્રકાશક,

હારમોનીયમ શિક્ષક, હરીલાલ અમૃતલાલ પટેલ.

ઠે. રાયપુર બંગલાની પોળ-અમદાવાદ.

દોહરો.

સંસાર પારા વર થકી, તારણ પ્રભુ મહા ઝાઝ;
અધમોને ઉદ્ધારવા, વીનવે સકળ સમાજ.

અમદાવાદ.

ધી "ડાયમંડ જ્યુબિલી" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
પરીખ દેવીદાસ છગનલાલે છાપી.

આવૃત્તિ ૧ લી. પ્રત ૫૦૦.

કીંમત રૂ. ૦—૮—૦.

ઈશ્વરાર્પણ.

જ્યોતિસ્વરૂપ પરમાત્મા:-

આપ નિરંજન નિરાકાર છતાં જનવૃંદોને દર્શનિય છો, પુજ્ય છો, ત્રિકાળજ્ઞાને કરી સકળ સૃષ્ટિમાં વ્યાપ્ત છો, અખીલ વિશ્વના આધાર છો, જગતના ભૂષણ છો, ભાવીક ભક્તોના હૃદયના જ્ઞાતા છો, સ્વર્ગિય સુખના દાતા છો, રાગી છો, વિરાગી છો, પતિતજનને ઉદ્ધારણિય છો, અમર પદના ભોક્તા છો, આદિ આદિ આપના અનંત ગુણોના સ્મરણમાં લીન બની "રત્નસાગર હારમોનીયમ શિક્ષક" ભાગ ૨ જો નામક નૂતન સંગિત પુસ્તક આપના ચરણકમળની પ્રસાદી ચાહનાર સેવક આપને અર્પણ કરી અત્યાનંદ પામે છે. એજ

તા. ૧૦—૨—૧૯૧૧.

લી. ચર્ણાંબુંજ મધુકર.

પટેલ હરિલાલ અમૃતલાલ

ના નમસ્કાર.

श्री गणेशाय नमः

હારમોનિયમ શીખવાની પદ્ધતિ.

ભાગ ૨ જો.

હારમોનિયમ એ ઇંગ્રેજી સાજ છે, અંદર તપાસ કરતાં કાળી અને સફેદ એવી બે જાતની ચાવીઓ માલૂમ પડે છે. દરેક હારમોનિયમ ઘણું કરીને ત્રણ સપ્તકનાં હોય છે. ડાબા હાથથી બાર ચાવીઓ મળી સપ્તક થાય છે. બીજી બાર ચાવીઓ મુકરર કરવાથી બીજુ સપ્તક થાય છે, અને ત્રીજી બાર ચાવીઓ મુકરર કરવાથી ત્રીજુ સપ્તક થાય છે.—

બાર ચાવીઓ—સપ્તકમાં મુકરર કરેલી બાર ચાવીઓ વિષે પાંચ કાળી અને સાત સફેદ ચાવીઓ ડાબા હાથ તરફથી ગણાય છે.

ત્રણ સપ્તકના નામ—ડાબા હાથ તરફથી પહેલા વર્ગની બાર ચાવીઓ તેમાં પાંચ કાળી અને સાત સફેદ મળી જે સપ્તક થાય છે, તેને **खरज** સપ્તક કહેવાય છે. બીજા વર્ગની બાર ચાવીઓ મળી જે સપ્તક થાય છે, તેને **मध्यम** સપ્તક કહેવાય છે. ત્રીજા વર્ગની બાર ચાવીઓને **टीप** સપ્તક કહેવાય, કદાચ એથી વધારે ચાવીઓ માલુમ પડે તો તે ચાવીઓ **टीप** સપ્તકમાં ગણી લેવી.

સા, રી, ગ, મ, સપ્તકની દર્શાવેલી બારે ચાવીઓથી એટલે પાંચ કાળીથી અને સાત સફેદથી દરેક ચાવીથી બાંધી શકાય છે.

સપ્તકમાં દર્શાવેલી પાંચ કાળી ચાવીઓના તથા સાત સફેદ ચાવીઓના નામ નીચે મુજબ [જાણવા.]

સાત સફેદ ચાવીઓનાં નામનું કોષ્ટક.

ચાવી. નંબર	સ્વર.	નામ.
૧ લી. સફેદ.	સા.	ષડ્જ.
૨ જી. સફેદ.	રી.	રીખવ.
૩ જી. સફેદ.	ગ.	ગંધાર.
૪ થી. સફેદ.	મ.	મધ્યમ.
૫ મી. સફેદ.	પ.	પંચમ.
૬ ઠ્ઠી. સફેદ.	ધ.	ધૈવત.
૭ મી. સફેદ.	ની.	નીષાદ.

પાંચ કાળી ચાવીઓના નામનું કોષ્ટક.

ચાવી. નંબર.	નામ.
૧ લી. કાળી.	કોમળ રીખવ.
૨ જી. કાળી.	કોમળ ગંધાર.
૩ જી. કાળી.	ચઢી મધ્યમ.
૪ થી. કાળી.	કોમળ ધૈવત.
૫ મી. કાળી.	કોમળ નીષાદ.

સપ્તકમાં દર્શાવેલી બાર ચાવીઓ તેમાં પાંચ કાળી ચાવીઓ અને સત સફેદ ચાવીઓ છે. તે દરેક ચાવીઓથી **સા, રી, ગ, મ,** બાંધવાની પદ્ધતિઓ નીચે મુજબ જાણવી.

ડાબા હાથથી ૧ લી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

સા રી. ગ. મ. પ. ધ. ની. સા. ડાબા હાથથી પહેલી સફેદ ચાવીથી સારીગમ શરૂ કરતાં સાતે અક્ષરો. સા. રી.

ગ. મ. ૫. ધ. ની. સા. સફેદ હોવાથી લીટીના નીચેના ભાગમાં લખ્યા છે: અને કદાચ, કોઈ કોઇ અક્ષર લીટીના ઉપરના ભાગમાં લખેલો હોય તો તે કાળી ચાવી છે, એમ સમજવું. કાળી કઇ ચાવી છે, તે સમજવા માટે ડાબા હાથ તરફથી ૧. ૨. ૩. ૪. ૫ એ પ્રમાણે અનુક્રમે સારીગમ ઉપર લખેલા અક્ષર ઉપર જે નંબર લખેલો હોય તે ગણીને દબાવવી. સફેદ ચાવીઓમાં કાળી ચાવીઓ મદદ કરે છે, અને કાળી ચાવીઓમાં સફેદ ચાવીઓ મદદ કરે છે. એવી રીતે અન્યોઅન્ય એકએક કામ કરે છે, અને જેથી સારીગમ બંધાઈ રહે છે.—

ડાબા હાથથી ૨ જી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

નં. ૩ કાળી. નં. ૬ કાળી.

ગ. ની.

સા. રી. મ. ૫. ધ. સા.

આ સારીગમની અંદર (ગ અને ની) એ અક્ષરો કાળી ચાવીઓ હોવાથી લીટીના ઉપરના ભાગમાં નંબર સહિત લખેલ છે, તેવીજ રીતે દરેક ચાવીઓમાં સમજવું. એજ.

ડાબા હાથથી ૩ જી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

નં. ૩. નં. ૪. નં. ૬. નં. ૭.

રી. ગ. ધ. ની.

સા. મ. ૫. સા.

આ સારીગમની અંદર (રીગ અને ધની) ચાર અક્ષરો કાળી ચાવીઓ છે, અને તેના નંબર અક્ષરો ઉપરજ રાખેલ છે.

ડાબા હાથથી ચોથી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

નં. ૫.

મ.

સા. રી. ગ. ૫. ધ. ની. સા.

આ સારીગમની અંદર (મ) અક્ષર કાળી ચાવીનો છે.

ડાબા હાથથી પાંચમી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

નં. ૮.

						ની.
સા.	રી.	ગ.	મ.	પ.	ધ.	સા.

આ સારીગમની અંદર (ની) અક્ષર કાળી ચાવીનો છે.

ડાબા હાથથી છઠ્ઠી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

		નં. ૬			નં. ૮.	નં. ૯.
		ગ.			ધ.	ની.
સા.	રી.		મ.	પ.		સા.

આ સારીગમની અંદર (ગ ધ અને ની) ત્રણ અક્ષરો કાળી ચાવીના છે નંબર ઉપર આપેલા છે. એજ.

ડાબા હાથથી સાતમી સફેદ ચાવીથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

	નં. ૬.	નં. ૭.		નં. ૮	નં. ૯	નં. ૧૦.
	રી.	ગ.		પ.	ધ.	ની.
સા.			મ.			સા.

આ સારીગમની અંદર (રીગ પધ અને ની) પાંચ અક્ષરો કાળી ચાવીઓના છે નંબર અક્ષરો ઉપર આપેલ છે.

સપ્તકની દર્શાવેલી પાંચ કાળી ચાવીઓથી સારીગમ બનાવવાની પદ્ધતિ નીચે મુજબ જાણવી.

જેવી રીતે—સફેદ ચાવીઓથી સારીગમ બાંધતા કાળી ચાવીઓ આવે છે. તેવીજ રીતે કાળી ચાવીઓથી સારીગમ બાંધતાં સફેદ ચાવીઓ આવે છે. સફેદ કઇ ચાવીઓ છે તે ઓળખવાને

માટે સફેદ ચાવીઓ ઉપર નંબર રાખવામાં આવેલ છે, તે પ્રમાણોમાં અનુક્રમે ડાબા હાથથી પહેલી સફેદ ચાવીથી. જે સફેદ ચાવી ઉપર નંબર હોય તેને અનુક્રમે, ૧–૨–૩–૪–૫ એ પ્રમાણે ગણી લખેલો નંબર ઓળખી લેવો. એજ.

ડાબા હાથથી પહેલી કાળી ચાવીથી સરગમ બાંધવાની પદ્ધતિ.

સા.	રી.		મ.	પ.	ધ.		સા.
		ગ.				ની.	
		નં. ૪				નં. ૮.	

આ સારીગમની અંદર (ગ અને ની) સફેદ હોવાથી લીટીના નીચેના ભાગમાં નંબર સહિત લખ્યા છે. તેવીજ રીતે પાંચ કાળી ચાવીની સરગમ અંદર નંબર તપાસી સમજવું.

ડાબા હાથથી બીજી કાળી ચાવીથી સારીગમબનાવવાની પદ્ધતિ.

સા.			મ.	પ.			સા.
	રી.	ગ.			ધ.	ની.	
	નં. ૪.	નં. ૫			નં. ૮	નં. ૯.	

ડાબા હાથથી ત્રીજી કાળી ચાવીથી સરગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

સા.	રી.	ગ.		પ.	ધ.		સા.
			મ.			ની.	
			નં. ૭			નં. ૧૧.	

ડાબા હાથથી ચોથી કાળી ચાવીથી સરગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

સા.	રી.		મ.	પ.			સા.
		ગ.			ધ.	ની.	
		નં. ૮.			નં. ૧૧.	નં. ૧૨.	

ડાબા હાથથી પાંચમી કાળી ચાવીથી સરગમ બનાવવાની પદ્ધતિ.

સા.   મ.   સા.

રી.   ગ.   પ.   ધ.   ની.

નં. ૮. નં. ૯. નં. ૧૧. નં. ૧૨ નં. ૧૩.

ઉપર દરસાવેલી સપ્તકની બારે ચાવીઓથી સરગમ બાંધતા શીખ્યા પછી આ નીચે મુકરર કરેલી (ચૌદ) સરગમો સપ્તકની દરેક ચાવીથી વગાડતાં શીખવું. એજ.

સુચના.

હારમોનીયમ શીખવાને પ્રથમ સારીગમોની પુરતી જરૂર પડે છે, તો આ એક રમુજી અને ઇંગ્રેજી હારમોનીયમ સહેલામાં સહેલું સાજ છે. તે શીખવાને સારીગમોની પદ્ધતિઓ ખુલ્લે ખુલ્લી બતાવી છે. તો તે લક્ષમાં લઈ કંટાળ્યા સીવાય અનુક્રમે ઉપયોગ કરવાથી થોડા પ્રયાસે ઉત્તમ લાભ મળી શકશે. સંગીતનો શોખ ધરાવનાર જીજ્ઞાસુઓને આ બીજા ભાગમાં વાંચી સમજવાથી તથા હારમોનીયમની સાથે દરેક બીના સરખાવવાથી ચોખ્ખી સમજ પડી આવશે. અને તે અનેક પ્રયાસે. ઉત્તમ પદ્ધતિઓ જાણી શકશે એજ.

સુચના.

કોઇ પણ સરગમની અગર ગાયનની અંદર કોઈ પણ અક્ષર ઉપર (˘) આવી જાતનું ચિન્હ દરસાવવામાં આવેલું હોય તો તે અક્ષર કોમળ છે. તેમ સમજવું.

સુચના,

કોઈ પણ ગાયનની સરગમ ઉપર, કોઈ પણ અક્ષર ઉપર (–) આવી જાતનું ચીન્હ હોય તો તે અક્ષર **खरज** સપ્તકનો છે તેમ સમજવું.

સુચના.

કોઈ પણ ગાયનની સરગમના અક્ષર ઉપર (˘) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે અક્ષર **टीप** સપ્તકનો છે તેમ સમજવું.

સુચના.

કોઇ પણ સરગમ અગર ગાયનની સરગમ અંદર **म** અક્ષર બાળબોધ હોયતો તો તે ચઢી મધ્યમ છે તેમ સમજવું. ચઢી મધ્યમ એટલે કોઇ પણ ચાવીથી સારીગમ વગાડતાં જે (મ) અક્ષર આવે તે (મ) અક્ષરથી અડધો સુર ઉપરના એટલે આગળના ભાગમાં વગાડવાથી ચઢી મધ્યમ થાય છે, તે ઓળખવા માટે (मॅ) અક્ષર બાળબોધ રાખેલ છે. એજ.

સુચના.

કોઈ પણ ગાયનની સરગમના કોઈ પણ અક્ષર આગળ (;) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે જગ્યાએ થોડીવાર સુધીનું રોકાણ સમજવું.

સુચના.

કોઇ પણ ગાયનની સરગમના કોઈ પણ અક્ષર આગળ (·) આવી જાતનુ ચીન્હ હોય તો તે પુરેપુરૂ રોકાણ સમજવું. એજ.

સુચના.

આ નીચે મુકરર કરેલી (ચૌદ) સરગમો સમકની દરેક એટલે બારે ચાવીઓથી ઓછામાં ઓછી અકેક હજાર વાર વગાડવી જેથી પોતાનો હાથ બરાબર તૈયાર થશે.

સરગમ ૧ લી.

સા. રી ગ મ પ ધ ની સૅા

ઊલટી

સૅા ની ધ પ મ ગ રી સા

સરગમ ૨ જી.

	ઉલટી.	
સારીગ		સૅા નીધ.
રીગમ		નીધપ
ગમપ		ધપમ
મપધ		પમગ
પધની		મગરી
ધનીસૅા		ગરીસા.

સરગમ ૩ જી.

	ઉલટી	
સારી, સારીગ		સૅા ની સૅાનીધ
રીગ રીગમ		નીધ નિધપ
ગમ ગમપ		ધપ ધપમ
મપ મપધ		પમ પમગ
પધ પધની		મગ મગરી
ધની ધનીસૅા		ગરી ગરીસા

સરગમ ૪ થી.

					ઉલટી.					
સા	સા	સા	સા	સા		સૅા	સૅા	સૅા	સૅા	સૅા
રી	રી	રી	રી	રી		ની	ની	ની	ની	ની
ગ	ગ	ગ	ગ	ગ		ધ	ધ	ધ	ધ	ધ
મ	મ	મ	મ	મ		પ	પ	પ	પ	પ
પ	પ	પ	પ	પ		મ	મ	મ	મ	મ
ધ	ધ	ધ	ધ	ધ		ગ	ગ	ગ	ગ	ગ
ની	ની	ની	ની	ની		રી	રી	રી	રી	રી
સૅા	સૅા	સૅા	સૅા	સૅા		સા	સા	સા	સા	સા

સરગમ ૫ મી.

સારીગમ — ઉલટી. — સૉનીધપ
રીગમપ — નીધપમ
ગમપધ — ધપમગ
મપધની — પમગરી
પધનીસૉ — મગરીસા

સરગમ ૬ ઠી.

સારીગમપ — ઉલટી. — સૉનીધપમ
રીગમપધ — નીધપમગ
ગમપધની — ધપમગરી
મપધનીસૉ — પમગરીસા

સરગમ ૭ મી.

સા રી ગ રી સા
સા રી ગ મ ગ રી સા
સા રી ગ મ પ મ ગ રી સા
સા રી ગ મ પ ધ પ મ ગ રી સા
સા રી ગ મ પ ધ ની ધ પ મ ગ રી સા
સા રી ગ મ પ ધ ની સૉ ની ધ પ મ ગ રી સા

ઉલટી.

સૉ ની ધ ની સૉ
સૉ ની ધ પ ધ ની સૉ
સૉ ની ધ પ મ પ ધ ની સૉ
સૉ ની ધ પ મ ગ મ પ ધ ની સૉ
સૉ ની ધ પ મ ગ રી ગ મ પ ધ ની સૉ
સૉ ની ધ પ મ ગ રી સા રી ગ મ પ ધ ની સૉ

સુચના.

આ નીચે મુકરર કરેલી. (સાત) સરગમો ઝડપથી એટલે જેમ બને તેમ ઉતાવળી વગાડવાથી અત્યાનંદ પમાડશે એજ.

સરગમ ૮ મી.		**સરગમ ૯ મી.**	
સા રી ઉલટી.	ની સાં.	સા રી સા ઉલટી.	ની સાં ની.
રી મ	ધ ની.	રી ગ રી.	ધ ની ધ
ગ પ	પ ધ.	ગ મ ગ.	પ ધ પ
મ ધ	મ પ.	મ પ મ.	મ પ મ
પ ની	ગ મ.	પ ધ પ.	ગ મ ગ
ધ સાં	રી ગ સા	ધ ની ધ.	રી ગ રી
		સાં ની સાં	સાં રી ગ સાં.

સરગમ ૧૦ મી.

સા રી સા	મ ગ મ ઉલટી.	ની સાં ની	સાં નીં ધ
રી ગ રી	પ મ પ	પ ધ પ	નીં ધ પ
ગ મ ગ	ધ પ ધ	મ પ મ	ધ પ મ
મ પ મ	ની ધ ની	ગ મ ગ	પ મ ગ
પ ધ પ	સાં ની સાં	રી ગ રી	મ ગ રી સા ૦

સરગમ ૧૧ મી. ઉલટી.

આ સરગમ ફક્ત ઉલટી જ વગાડવી એ જ.

ની સાં ની	સાં સાં ની
ધ ની ધ	ની ની ધ
પ ધ પ	ધ ધ પ
મ પ મ	પ પ મ
ગ મ ગ	મ મ ગ
રી ગ રી	મ ગ રી સા

સરગમ ૧૨ મી.

સા સા રી ગ મ ૫ ધ ૫, ઉલટી. સાં ની સાં સાં ની સાં,
મ ગ રી, ગ મ રી ગ સા. સાં ની ધ મ ગ રી સા

સરગમ ૧૩ મી ટયુન.

સા ગ સા ગ સા ગ મ ગ રી,
સા રી સા રી સા રી ગ મ ગ રી સા.
સા ગ સા ગ સા ગ મ ૫
ની ધ ૫ મ ગ રી સા રી ૫ મ ગ રી સા.

સરગમ ૧૪ મી ટયુન.

સા ગ ગ સા ગ ગ સા ગ ગ મ ગ રી,
સા રી રી સા રી રી મ ગ રી સા.
સા ગ ગ સા ગ ગ સા ગ મ ૫,
ધ ૫ મ ગ રી ગ સા, સા. સા.

ઉપર દરસાવેલી (ચૌદ) સરગમો સમકની દરેક ચાવીઓથી વગાડતાં શીખ્યા પછી રાગ રાગણીઓ સરગમો દરેક ચાવીથી વગાડતાં શીખવું તે રાગ રાગણીઓની સરગમો શીખવાની પદ્ધતિઓ નીચે મુજબ જાણવી એજ.

સુચના.

સમકની દરસાવેલી બાર ચાવીઓમાંથી કોઇ પણ ચાવીથી આપણે રાગણીના સુર કરવા હોય તો જે ચાવીથી રાગણી કરવી હોય તે ચાવીથી સા. રી. ગ. મ. ૫. ધ. ની. સાં. એવી રીતે સાદી સરગમ વગાડી જવી, ત્યારબાદ રાગણીની સરગમની અંદર તપાસવું કે કયાકયા અક્ષરો કોમળ છે અગર કયાકયા અક્ષર બાદ છે. જો

અક્ષર કોમળ હોય તો તે અક્ષરોને નીયમ મુજબ કોમળ કરવા તેની પદ્ધતિ પહેલા ભાગમાં આપેલી છે. અને કોઇ અક્ષર બાદ હોય તો તે અક્ષરોને બાદ કરવા એટલે સારીગમ વગાડતી વખતે તે બાદ અક્ષરોનો ઉપયોગ કરવો નહિ. કેટલીક રાગણીઓ સરગમના અક્ષરો કોમળ કરવાથી થાય છે અને કેટલીક સરગમના અક્ષરો બાદ કરવાથી થાય છે. તો વાંચી સમજીને ઉપયોગ કરવો. એજ

રાગરાગણીયોની સરગમ બનાવતાં શીખવાની પદ્ધતિઓ.

૧ રાગનું નામ કલ્યાણ.

સા રી ગ ૦ પ ધ ની સૅા.

ઉલટી.

સૅા ની ધ પ ૦ ગ રી સા.

સુચના.

આ રાગની સરગમની અંદર (મ) અક્ષર બાદ છે તેની જગા ઉપર ખાલી ચીન્હ મુકેલ છે તો તે અક્ષરનો સારીગમ વગાડતી વખતે ઉપયોગ કરવો નહિ. જેથી કલ્યાણના સુર થશે. એજ

૨ રાગનું નામ સારંગ.

સા રી ૦ મ પ ૦ ની સૅા

ઉલટી.

સૅા નીઁ ૦ પ મ ૦ રી સા

સુચના.

આ રાગની અંદર (ગ અને ધ) એ બે અક્ષરોનો ઉપયોગ થતો નથી અને વળી બીજું ઉલટી સરગમ વગાડતી વખતે (ની) અક્ષર કોમળ કરીને વગાડવું જેથી સારંગના સુર થશે.

૩ રાગનું નામ આશાવરી.

સા રી ગઁ મ પ ધઁ નીઁ સૉ

ઉલટી.

સૉ નીઁ ધઁ પ મ ગઁ રી સા

સુચના.

આ રાગની સરગમની અંદર (ગ ધ ની) એ ત્રણ અક્ષરો કોમળ કરી સરગમ વગાડવાથી આશાવરીના સુર થશે એજ.

૪ રાગનું નામ ભૈરવી.

સા રીઁ ગઁ મ પ ધઁ ની સૉ

ઉલટી.

સૉ નીઁ ધઁ પ મ ગઁ રીઁ સા

સુચના.

આ રાગની સરગમની અંદર (રી. ગ અને ધ. ની) ચાર અક્ષરોને કોમળ કરી વગાડવાથી ભૈરવીના સુર થશે.

૫ રાગનું નામ કાલીંગડો.

સા રીઁ ગ મ પ ધઁ ની સૉ

ઉલટી.

સૉ ની ધઁ પ મ ગ રીઁ સા

૬ રાગનું નામ બીભાસ.

સા રી ગ ૦ પ ધ ૦ સૉ

ઉલટી

સૉ ૦ ધ પ ૦ ગ રી સા

આ રાગની સરમગમની અંદર (મ અને ની) એ બે અક્ષ-રોનો ઉપયોગ થતો નથી.

૭ રાગનું નામ બીહાગ.

સા ૦ ગ મ પ ૦ ની સૅા

ઉલટી—

સૅા ની ધ પ મ ગ રી સા

આ રાગની સરગમની અંદર (રી અને ધ) બે અક્ષરોનો ઉપયોગ થતો નથી. વળી ઉલટી સરગમ વગાડતાં (મ) ચઢી મધ્યમ વપરાય છે, અને સરગમના સાતે અક્ષરનો ઉપયોગ થાય છે.

૮ રાગનું નામ સોયણી.

સા રીઁ ગ મ ૦ ધ ની સૉ

ઉલટી.

સૉ ની ધ ૦ મ ગ રીઁ સા

આ રાગની સરગમની અંદર (રી) અક્ષર કોમળ છે. (પ) અક્ષર બાદ છે. અને (મ) અક્ષર ચઢી મધ્યમ છે.

૯ રાગનું નામ પુરવી.

સા રીઁ ગ મ પ ધઁ ની સૉ

ઉલટી.

સૉ ની ધઁ પ મ ગ રીઁ સા

આ રાગની સરગમની અંદર (રી અને ધ) અક્ષરો કોમળ છે. અને (મ) અક્ષર ચડી મધ્યમ વપરાય છે.

૧૦ રાગનું નામ ત્રોડી.

સા રીઁ ગઁ મ પ ધઁ ની સૅા

ઉલટી.

સૅા ની ધઁ પ મ ગઁ રીઁ સા

આ રાગની સરગમની અંદર (રીગ અને ધ) અક્ષરો કોમળ કરી વગાડવા વળી (મ) અક્ષર ચઢી મધ્યમ વાપરવો જેથી ત્રાડીના સુર થસે.

સુચના.

ઉપર દરસાવેલી (૧૦) રાગણીયો સપ્તકની દરેક એટલે બારે ચાવીઓથી વગાડતાં શીખવું એટલે કોઈ પણ ચાવીથી રાગણીની અગર સાદી સરગમો વગાડતાં હરકત આવે નહિ. અને દરેક ચાવીથી દરેક સરગમો વગાડી શકાયે. અદ્યાપી સુધીમાં સારીગમોની સમજ પુરતી રીતે આવી હશે. પરંતુ બીજી કેટલીક રાગણીયોની સરગમો, તથા ઇંગ્લીશ ટયુનના રમુજી લહેરાઓની સરગમો, તથા ઉર્દૂ નાટકી તથા ગુજરાતી તરજો વીગેરેની ચોખી સરગમો અમો અમારા ત્રીજા ભાગમાં આપીશું. વાંચકવૃંદો સરગમોથી ન કંટાળતા ધીરજ રાખી અનુક્રમે સરગમોનો ઉપયોગ કરશો તો અનેક પદ્ધતિઓ જાણી શકશો.

ગાયનોની યાદી.	નાટકનું નામ.
ગાયન નંબર.	
૧ બતાદેસખી કોન ગલી ગયો સ્યામ.	બ્રિજ.
૨ મુને વ્રજ વાસ છે વહાલોરે.	ભક્તિ વીજય
૩ રાણાજી હુંતો ગીરધરને મન ભાવી.	ભક્તી વીજય.
૪ બલીહારી છે પ્રેમ સ્વરૂપ તણી.	દેવકન્યા.
૫ ચતુર ચતુરા પેલી ચાંદની જો.	ઉમાદેવડી.
૬ દીન રતિયા ના છેડો સૈયાં.	સયદેહવસ.
૭ છે અજબ પ્રેમની અગન.	વીજયા વીજય.
૮ મારા તનમાં મનમાં.	સોભાગ્ય સુંદરી.
૯ સાચો સાહેબ જગ કીરતાર.	વીજયા વીજય.
૧૦ અય બહારે બાગ દુનિયા.	ગુલશને બેનઝીર.
૧૧ નથી ચીજ કોઇ ગળી.	સતિ અનસુયા.
૧૨ યારકે ઘર ચલ જાયે નીડર.	ખુરશીદે જરનીગાર.
૧૩ જબકે કલંદર બનબન ફીરકર.	ચત્રા બંકાવલી.
૧૪ કોઇ દુધ લ્યો દીલરંગી.	વીક્રમ ચરિત્ર.
૧૫ દાસપરે દયા લાવોરે.	બિલ્વ મંગળ ઉર્ફે સુરદાસ.
૧૬ વાહરે લાલા મોહન બંસીવાલા.	સતિ દ્રૌપતિ.
૧૭ ફરમાવો સરમાવો નહિ.	ખુરશીદે જરનીગાર.
૧૮ હોન દીલા રામતો કયા દીલકો આરામ.	હરિશ્ચંદ્ર.
૧૯ કાનુડો સું જાણે મારી પ્રીત.	(ભજનાવલી.)
૨૦ ટયુન (ઉર્ફે) ઇંગ્લીશ બેન્ડની તરજ.	**H. A. Patel.**

ગાયન ૧ લું તાલ પંજાબી ઠેકો.

લીટી નંબર.

૧ બતાદે સખી કોન ગલી ગયો શ્યામ. (૨)
૨ કોન ગલી ગયો શ્યામ. બતાદે૦
૩ ગોકુલ ઢુંડી, બિંદ્રાવન ઢુંઢી.
૪ ઢુંડ ફીરે ચારે ધામ. બતાદે૦

સરગમ.

લીટી નંબર.

૧ રીગપ ધનીઁ, ધપ મગ સા, રીગ પ.
બતાદે સખી, કોન ગલી ઇ, ગયો સ્યામ.

૨ ધ ધ ધ નીઁ પધ પ
કો ન ગલી, ગયો સ્યામ બતાદે૦

૩ પ પ પ ધ નીઁ સાઁ નીઁ ધ સાઁ સાઁ સાઁ રીઁ સાઁ નીઁ ધ પ
ગોકુલ ઢું ઉ ઉ ઉ ડી, બિં દ્રા વ ન ઢું ઉ ડી ઇ,

૪ ધધ ધનીઁ પધ પ
ઢુંડ ફીરે ચારે ધામ બતાદે૦

સુચના.

આ ગાયનની અંદર જ્યાં આગળ (,) આવી જાતનું ચિન્હ હોય ત્યાં જરૂર કરીને રોકાવું બીજું જે અક્ષર ઉપર (ˇ) આવી જાતના ચિન્હ હોય તેઓને ટીપ સપ્તકના અક્ષર સમજવા અને કોઇ પણ અક્ષર ઉપર (ˇ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે અક્ષર કોમળ સમજવો. દરેક ગાયનમાં તેજ પ્રમાણે સમજી ઉપયોગ કરવો.

ગાયન ૨ જું. તાલ દાદરો.

૧ મુને વ્રજ વાસ છે વહાલો, કરો શીદ આગ્રહ ઠાલોરે.
૨ મુને વ્રજ વાસ છે વાલોરો.
૩ સગા સહોદર માતને તાતના ફોકટ છે સૌ ફંદ, હાં.
૪ આનંદ મુર્તિનંદ કુમારે સ્નેહે ધરી સુખકંદ.
૫ પાયો મુને પ્રેમનો પ્યાલો કરો શીદ આગ્રહ ઠાલોરે મુને.
૬ અધમ સ્વામીને લેજો ઉદ્ધારી બહુ વિધ આપી બોધ.
૭ આપની ભક્તિમાં કદી ભુલથી નહિ કરૂં અવારોધ.
૮ મીરાં ચીતોડમાં ચાલોરે મુને૦
૯ ભુદરને ભજી દુર ધરી મે દુનિયાની દરકાર.
૧૦ પ્રાણ જતાં પણ હું નહિ છોડું લાલની પ્રીત લગાર.
૧૧ ખોટા સૌ જગના ખ્યાલોરે મુને૦

સારીગમ.

૧ ધનીઁ ધનીઁ પધ પ ધપ મ, મનીઁધનીઁ પધપ ધપમ ગ
મુને વ્રજ વાસ છે વહાલો, કરો શીદ આગ્રહ ઠાઆલો રે,
૨ રી રી રી રી સા રી સા ગ રી ગ સા.
મુ ને વ્ર જ વા સ છે વા હા લો રે.
૩ મ મ મ મ ગ મ પ પ પ નીઁધનીં, પધ પ સૅા ની ધ પ—ધ.
સ ગા સ હો દ ર મા ત ને તાતના, ફો ગ ટ છે સ ઉ ફંદ—હાં.
૪ સૅા સૅા સૅા સૅા સૅા ની સૅા ની રી સૅા ધનીઁ ધ સૅા નીઁ ધ પ,
આનંદ મુ ર્તિ નં દ કુ મા રે, સ્નેહે ધ રી સુખ કંદ,
૫ ધનીઁ ધનીઁ પધપ ધપમ, મનીઁ ધનીઁ પધપ ધપમ ગ.
પાયો મુને પ્રેમનો પ્યાલો, કરો શીદ આગ્રહ ઠાઆલો રે. મુને૦

૬ મમમ મગમ પપ પનીઁધનીઁ પધ પ સાંનીંધ પ ધ.
અધમ સ્વામીને લેજો ઉધારીઈ, બહુ વિધ આપીઇ બોધ, હાં
૭ સાંસાંસાં સાં સાંની સાંની રીંસાં ધનીઁ ધસાં નીધપ.
આપની ભક્તિમાં કદી ભુલથી નહિં કરૂં અવિરોધ.
૮ ધનીઁ ધની પધપ ધપમ મનીઁ ધનીઁ પધપ ધપમ ગ.
મીરાં ચિંઇતોડમાં ચાઆલો, કરો શીદ આગ્રહ ઠાઆલો રે. મુને
૯ મમમમ ગમ પપ પનીઁ ધનીઁ પધપ સાં નીધપ. ધ.
ભુદરને ભજી દુર ધરી મેં એ, દુનિયાની દરકાર. હાં.
૧૦ સાંસાં સાંસાં સાંસાં ની સાંની રીંસાં, ધનીઁધ સાંનીઁ ધપ
પ્રાણ જતાં પણ હું નહિ છોડું. લાલની પ્રીત લગાર.
૧૧ ધનીઁ ધનીઁ પધપ ધપમ મનીઁ ધનીઁ પધપ ધપમ ગ.
ખોટા સઉ જગના ખ્યાલો, કરો સીદ આગ્રહ ઠાઆલો રે. મુને

મુચના.

આ ગાયનની અંદર જેટલા અક્ષર ઉપર (˘) આવી જાતના ચિન્હ હોય તેઓને કોમળ અક્ષર સમજવા (ˇ) આવી જાતના ચિન્હ હોય તેઓને ટીપના અક્ષર સમજવા. (,) આવી જાતના ચિન્હ ઉપર જરા વાર રોકાવું (.) આવી જાતના ચિન્હ ઉપર બરાબર રોકાવું

ગાયન ૨ જું. તાલ લાવણી.

૧ રાણાજી હુંતો ગીરધરને મન ભાવી.
૨ ગીરધરને મન ભાવી—રાણાજી હુંતો,
૩ ગીરધરને મન ભાવી, રાણાજી૦
૪ પૂર્વ જનમની હું વ્રજ ગોપી,
૫ ચુક થતાં અહીં આવી—રાણાજી હુંતો,

૬ ગીરધરને મન ભાવી, રાણાજી૦
૭ જન્મ લીધો નૃપ જયમલને ઘર,
૮ તમસંગે પરણાવી—રાણાજી હુંતો,
૯ ગીરધરને મન ભાવી. રાણાજી૦
૧૦ મીરાં કહે પ્રભુ. ગીરધરના ગુણ.
૧૧ ગાવા લગ્ની લગાવી—રાણાજી હુંતો,
૧૨ ગીરધરને મન ભાવી. રાણાજી૦

સરગમ.

૧ રીગપ મગ રીરીસાનીસા રીરી ગગ.
રાણાજી હુંતો ગીરધરને, મન ભાવી.
૨ પપપપ રીગ ધપ મગરી ગગ,
ગીરધરને મન ભાવી રાણાજી હુંતો,
૩ સાસાસાનીસા રીરી ગગ.
ગીરધરને મન ભાવી. રાણાજી૦
૪ રીરીગ **મ મ** પ, **મ.** પધ પમગ.
પૂર્વજનમની, હું વ્રજ ગોઓપી.
૫ પપપપ રીગ ધપ. મગરી ગગ,
ચુક થતાં અહિં આવી. રાણાજી હુંતો,
૬ સાસાસાસાનીસા રીરી ગગ.
ગીરધરને મન ભાવી. રાણાજી૦
૭ રીરી ગ**મ મ**પ, **મ**પ ધપમ ગ.
જન્મ લીધો નૃપ, જયમલને ઘર.
૮ પપ પપ રીગ ધપ. મગરી ગગ.
તમ સંગે પરણાવી. રાણાજી હુંતો,

૯ સાસા સાનીૅ સા રીરી ગગ
ગીર ધર ને મન ભાવી. રાણાજી૦
૧૦ રીરી ગ**म** **म**પ **म**પ ધપ મ ગ.
મીરાં કહે પ્રભુ, ગીરધર ના ગુણ.
૧૧ પપ પપ રીગ ધપ મગરી ગગ.
ગાવા લગી લગાવી–રાણાજી હું તો.
૧૨ સાસાસાનીૅસા રીરી ગગ
ગીરધરને મન ભાવી. રાણાજી૦

સુચના.

આ ગાયનની સરગમ અંદર જે (મ) અક્ષર (**म**) આવી રીતે બાળબોધ હોય તો તેને ચઢી મધ્યમ છે, તેમ સમજવું (–) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે અક્ષર (ખર્જ) સપ્તકનો સમજવો.

ગાયન ૪ થું તાલ દાદરો.

૧ બલીહારી છે પ્રેમ સ્વરૂપ તણી,
૨ સઉના ચિતમાં ચમકે એ મણી.
૩ માતા બાળક ઉપર વારી જતી,
૪ પ્રેમદાને પીયુની નીહાળો પ્રીતી.
૫ જુઓ ભાઇને બેનની પ્રીતિ ભણી—સહુના૦
૬ પહેલી ઇશ્વરે પ્રેમની મુર્તિ ઘડી,
૭ પછી સુંદર માનવી જાત રચી.
૮ મુકી અંતર અંતર પ્રેમ કળી—સહુના૦

સરગમ.

૧ મમગગ ગ ગગ ગમપ મગ,
બલીહારી છે પ્રેમ સ્વરૂપ તણી,
૨ રીરીગ પપધ સાનીધ ધ પમ
સઉના ચિત્તમાં ચમકે એ મણી
૩ નીની નીની નીની સાસા સાસા
માતા બાળક ઉપર, વારી જતી,
૪ મમપપ પધસા નીધધ પમ.
પ્રેમદાને પીયુની નિહાળો પ્રીતી.
૫ મમ ગગગ ગગગ મપ મગ
જુઓ ભાઇને બેનની પ્રીતી ભણી,—સહુના૦
૬ નીની નીનીની નીનીની સાસા સાસા
પ્હેલી ઇશ્વરે પ્રેમની મુર્તિ ઘડી,
૭ મમ પપપ ધસાની ધધ પમ.
પછી સુંદર માનવી જાત રચી,
૮ મમ ગગગ ગગગ મપ મગ
મુકી અંતર અંતર પ્રેમ કળી—સહુના૦

સુચના.

આ ગાયનની અંદર તમામ (સા) અક્ષરો ટીપના સમજવા બીજું કોઇ પણ અક્ષર ઉપર (ˇ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તેઓને કોમળ અક્ષર સમજવા

ગાયન ૫ મું. તાલ લાવણી.

૧ ચતુર ચતુરા પેલી ચાંદની જો.
૨ રંગીલા રસીલા રસમાં રમીલ્યો—ચતુર૦

૩ રમણિ કસ્થીર સ્થળ વાયુજળ
૪ કીરણો વીમળ ખીલવે કમળ.
૫ પરાણે જાણે ઘુંઘટ પટ ખોલે. પ્રીતમજો—ચતુર
૬ કેવા પ્રાણનાથ લુચ્ચા નીસાબાજ
૭ હજારો સંગાથ ઉભા ભીડે બાથ.
૮ મારે તો પ્રીય કમળ એકજતો—ચતુર૦

સરગમ.

૧ સાપમ પગમ ગરી સારીગ સા.
ચતુર ચતુરા પેલી ચાંદની જો.

૨ મમગ મધપ મગરી ગમગ ચતુર૦
રંગીલા રસીલા રસમાં રમાલ્યો.

૩ ગમપ,નીંધનીં પધ મપમ ધપપ
રમણીકસ્થીર સ્થળ વાઆઆયુંજળ,

૪ ગમપ, નીંધનીં પધ મપમ ધપપ
કીરણો, વીમળ ખીલ વેએએ કમળ

૫ નીંધપ મ,ધ પમગ, પમ ગરી, સારીગગસા
પરાણે જા,ણે ઘુંઘટ, પટ ખોલે, પ્રીતમજો.

૬ ધેસા રીગ સા ધે સા રીગ સા.
કેવા પ્રાણ નાથ લુચ્ચા નીશા બાજ.

૭ ધેસારી ગસા ધેસા રીગ સા.
હજારો સંગાથ, ઉભા ભીડે બાંથ.

૮ મમમ મધ પમગ રીગમ ગ
મારેતો પ્રીય કમળ એકજ તો. ચતુર૦

સુચના.

(–) આવી જાતના ચિન્હ હોય તો તે અક્ષરને ખર્જ સપ્તકનો સમજવો (ˇ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે અક્ષરને કોમળ સમજવો.

ગાયન ૬ ઠું તાલ લાવણી.

૧ દીન રતિયાંન છેડો સૈયાં, છોડો બૈયાં,
૨ ધડકે છતિયાં ફડકે અખીયાં. હાં હાં હાં. દીન૦
૩ તુમ લાગો મોરે છતિયાં.
૪ હાંઉઇ તુટીરે કલીયાં.
૫ બાત તોરીહએ ઘાત સારી,
૬ તડફટ કાટી રાત સારી.
૭ ચલો હટો જાવ, બાતે ન બનાવ,
૮ ગલે લગ જાવ, જીયા ન જલાવ. દીન.

સરગમ.

૧ પપ પપપપ પધપનીઁ ધપમ, મપમધ પમગ,
દીન રતિયાના છેએડોઓ સઇયાં, છોઓડોઓ બઇયાં,
૨ ગમગપ મગરી, સારીસારી ગમગરી, સા. સા. સા.
ધડકેએ છતિયાં, ફડકેએ અખીયાંઆ, હાં હાં હાં હાં દીન.
૩ ગમ રીગગ રીસા રીગમ
તુમ લાઆગો મોરે છતિયાં.
૪ મ પપ મપ પમ ગઁમ ગરીસા.
હાં ઉઇ તુઉ ટીઈ રેએ કલીયાં.
૫ મ મમ ગમ પધનીસૅા નીઁધપ
બાત તોરી હએ ધાઆઆત સાઆરી,
૬ નીનીનીની નીની પનીસૅારીઁ સૅાનીસૅા.
તડફટ કાટી રાઆઆત સાઆરી
૭ સૅાની નીની સૅા પધ પ ધધ
ચલો હટો જાવ, બાતે ન બનાવ

૮ મપ મધ પ ગમ ગરીસા.
ગલે લગ જાવ, જીયાન જલાવ. દીન.

સુચના.

કોઈ પણ અક્ષર ઉપર (ˇ) આવી જાતના ચિન્હ હોય તેઓને ટીપ સપ્તના અક્ષર સમજવા (ˇ) આવી જાતના ચિન્હને કોમળ અક્ષર સમજવા એજ.

ગાયન ૭ મું તાલ. લાવણી.

૧ છે અજબ પ્રેમની અગન.
૨ લાગી જેને પ્રેમની લગન, ગણે નહિ વીઘન
૩ ચઢે ઝટ ગગન, પ્રેમની અગન. છે અજબ૦
૪ આંખો છતાં પણ નજર નથી નંખાતી
૫ બુદ્ધિ છતાં પણ વાત નથી સમજાતિ.
૬ એક પ્રેમ અને પ્રેમ દાને સોંપ્યું તન મન છે અજબ.
૭ ભુલું પરાણે પણ થાતા ભણકારા.
૮ ઝાંઝર રદયમાં ઝણુઝણુ કરે ઝણકારા.
૯ પ્રીત વચન વીણાનો નાદ નચાવે થનથન છે. અજબ૦

સરગમ.

. મ ગમગ રીસા સારી ગમ,
છે અજબ પ્રેમ નીય અગન.

૨ ગમ પપ પનીઁધપ મપ પપનીઁ ધઁપ મપ,
લાગી જેને પ્રેમનીઇ લગન ગણેએ નહિ વીઘન,

૩ પપ નીં ધંપ મપ ગરીસારી ગમ
ચઢે એ ઝટ ગગન, પ્રેમનીઇ અગન. છે અજબ૦

૪ ગ મપ ગમ નીં ધનીં પધધ પમ ગમ પમ
આ આંખે છતાં આં પણુ નજર નથી નંઅં ખાતી,

૫ ગમપ ગમ નીં ધની પધધ પમ ગમ પમ,
બુધ્ધી છતાં આં પણુ વાઆત નથી સમજાતિ,

૬ ગગ મ ગમપ પપ મપપમ ગરી સારી નીનીસા
એક પ્રેમ અનેએ પ્રેમ દાઆનેએ સોંઓં બુધ તનમન.

૭ ગમપ ગમનીંધનીં પધ ધપમ ગમપમ
ભૂલેલું પરાઆણેએ પણુ થાઆતા ભણકારા.

૮ ગમપ ગમનીંધનીં પધ ધપમમ ગમપમ
ઝાંઆંઝર રહ્દયમાંઆં ઝણુ ઝણુ કરે ઝણકારા.

૯ ગગ મમ ગમપપપ મપપ મગરીસારી નીનીસા
પ્રીત વચન વીણાઆનોઓ નાઆદ નચાઆવેએ થનથન. છે અજબ.

સુચના.

કોઇ પણુ અક્ષર ઉપર (–) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તેઓને ખર્જ સપ્તકના અક્ષર સમજવા (ˑ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો કોમળ અક્ષર સમજવું.

ગાયન ૮ મું તાલ પંજાબી ઠેકો.

૧ સાચો સાહેબ જગ કીરતાર પોતે.
૨ પ્રભુ ઉતારે પાર. સાચો.
૩ સ્મરણુ રટણુ કરો નરનાર નીત્યે,

૪ પામો ભવનીસ્તાર. સાચો.
૫ સકળ જગત છે, શાન્ત સખીજે,
૬ અલખ નીરંજન નામ લખી જે.
૭ દેશાન્તિ દાતાર. પોતે પ્રભુ ઉતારે૦
૮ લોચન મનનો, જાગ્યો ઝગડો.
૯ જાણે વિશ્વ સકળ સખી વગડો.
૧૦ કોણ સુઝાડે સાર. પોતે પ્રભુ ઉતારે૦

સરગમ.

૧ ગ રી સા રીમમ પપનીનીસાઁ રીઁસાઁનીધપ,
સા આ ચો, સાહેબ જગકીરતા, આરપોઓતે,
૨ રીમ પનીધપમ ગ રી,
પ્રભુ ઉતાઆરેએ એ પાર, સાઆચો૦
૩ ગરીસા, રીમમ મપ નીનીસાઁ રીઁ, સાઁ નીધપ
સ્મરણ, રટણ કરો નરનાઆ, ર નિશ્ચે,
૪ રીમપ નીધ પમગરી,
પામોઓ ભવ નીસ્તાર સાઆચો૦
૫ રીઁરીઁરીઁ સાઁરીઁની સાઁ, નીધપ મપ ધનીસાઁરીઁ
સકળ જગત છે. સાઆન્ત સખા જે,
૬ નીનીની નીધપધ નીરીઁસાઁ નીધપ,
અલખ નીરંજન નાઆમ, લખીજે.
૭ સાઁસાઁસાઁ સાઁનીસાઁરીઁસાઁ નીધપ રીમ પનીધપ
દેસાન્તિ દાતાઆઆર પોઓતે પ્રભુ ઉતાઆરે.

૮ લોચન મનનો જાગ્યો ઝગડો.

(પાંચમીલીટીની સરગમ પ્રમાણે વગાડવું)

૯ જાણું વીશ્વ શકળ સખી વગડો.

(છઠ્ઠી લીટીના પ્રમાણમાં વગાડવું.)

૧૦ કોણ સુઝાડે સારપોઓ તે પ્રભુ ઉતારેપાર,

(સાતમી લીટીના પ્રમાણમાં વગાડવું).

સુચના.

આ ગાયનની સરગમની અંદર જ્યાં આગળ (ˇ) આવી જાતના ચિન્હ હોય તેઓને ટીપ સપ્તકના અક્ષર જાણવા (ˉ) આવી જાતના ચીન્હ હોય તેઓને કોળળસુર જાણવા બીજું. પાંચમી લીટીમાં (સખીઇ ઇ ઇ જો) તેઓને પલટાથી એટલે તે અક્ષરોને ઝડપથી વગાડવું

ગાયન ૯ મું તાલ દાદરો.

૧ મારા તનમાં મનમાં ભર્યો છે ઠર્યો છે,

૨ ભય જાવું ગજ જોતી. મારા૦

૩ વળી ગુમાયું મેં ભાગતા ભાગતા,

૪ નકે વેસરનું મોતી. મારા૦

૫ હાલવું ચાબવું હારી છું હાય,

૬ જીવ મારો ગભરાય;

૭ કેદી ફરી મારૂં મળશે મોતી,

૮ ગોરી હું કાઢીશ ગોતી. મારા.

સરગમ.

૧ નીસા રીરીરી ગગગ મપમ ગરીરી,

મારા તનમાં મનમાં ભર્યો છે ઠર્યો છે,

૨ ગપ ગપ નીંધ મરીગ
ભય જાણી ગજ જોઓતી મારા૦

૩ પની નીસાંરીં રીં નીસાંધ નીધપ
વળી ગુમાયુ મે ભાગતા ભાગતા,

૪ મપ મપધપ મ રીગ
નકે વેસરનું મો ઓતી. મારા૦

૫ સાંસાંસાં સાંસાંસાં રીંસાંનીં ધપધ,
હાલવું ચાલવું હારીછું હાયાય,

૬ સાંસા નીંધ ગમપ.
જીવ મારો ગભરાય.

૭ મધ ધનીં સાંસાં ધનીંપ ધમ
કેદી ફરી મારૂં મળશે મોતી,

૮ ગમ ગ મપપ ગં સારી.
ગોરી હું કાઢીસ ગો ઓતી. મારા૦

સૂચના.

આ ગાયનની સરગમની અંદર (મ) અક્ષર બાળબોધ હોય તેઓને ચઢી મધ્યમ સમજવું. (ˇ) આવી જાતના ચિન્હને કોમળ સમજવું. (ˇ) આવી જાતના ચીન્હને ટીપનો અક્ષર સમજવું. (·) આવી જાતના ચિન્હને ખર્જ સપ્તકનો અક્ષર સમજવું.

ગાયન ૧૦ મુ કવાલી. તાલ લાવણી.

૧ અય બહારે બાગ દુનિયા ચંદરોજા ચંદરોજ
૨ દેખલે ઇસિકા તમાસા, ચંદ રોજા ચંદરોજ

૩ અય મુસાફીર કુચકાસા, માનકર સામાનકર.
૪ ઇસિરાહમે અયે બસેરા ચંદરોજા ચંદરોજ
૫ અયજમી એક મોજ દરીયા કોઈ દીના કોઈદીન
૬ આસ માહે બુલ બુલાસા ચંદરોજા ચંદરોજ
૭ દફન કરકે કબ્રમે બોલી કજા બોલી કજા.
૮ તુમ યહાં સોતે રહોગે ચંદરોજા ચંદરોજ
૯ પુછા લુકમાં સે જીયેગા કીતને રોજા કીતને રોજ.
૧૦ દસ્ત હસરત મલકે બોલા ચંદરોજા ચંદરોજ.

સરગમ.

૧ સા સાસાસા રીગ મપપ, મગં રીસારીગં મગરી
અય બહારે બાગ દુનિયા, ચંદ રાઓજાઆ ચંદરોજ.
૨ સાસાસા સારી ગમપ, મગં રીસારીગં મગરી,
દેખલે ઇસિકા તમાશા, ચંદ રોઓજાઆ ચંદરોજ
૩ પ નીનીની સાંસાં સાંસાં પસાંસાંસાં પગ મગપમ
અય મુસાફીર કુચ કાસા, માનકર સાઆ માઆનકર
૪ સાસા સાસા રી ગમપ, મગંરીસારીગં મગંરી
ઇસિ રાહમે હય બસેરા, ચંદરોઓજાઆ ચંદરોજ.
૫ પ નીની ની સાંસાં સાંસાં પસાં સાંસાં પગમગપમ
અય જમી એક મોજા દરિયા, કોઈ દીના કોઓઇદીન.
૬ સાસા સાસા રીગ મપ મગંરીસારીગં મગંરી
આસ માહે બુલ બુલાસા, ચંદરોઓજાઆ ચંદરોજ
૭ દફન કરકે કબ્રમે બોલી કજા બોલીઇઇકજા
(ત્રીજી લીટીની માફક વગાડવું.)

૯ પુષ્પાસુકમાં સેજીયેગા ફીતને રોજા ફીતને રોજ
(ત્રીજી લીટીની માફક વગાડવું)
૧૦ દસ્તહસરત મલકે બોલા ચંદરોજા ચંદરોજ
(ચોથી લીટીની માફક વગાડવું)

સુચના.—આ ગાયનની સરગમની અંદર (ᵕ) આવી જાતનું ચીન્હ હોય તેઓને ટીપ સપ્તકના અક્ષર છે તેમ સમજવું (ᵕ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તેઓને કોમળ અક્ષર છે તેમ સમજવું. બીજું આ ગાયનની અંદર પહેલી, બીજી, ચોથી, છઠી, આઠમી અને દસમી લીટીઓ એકજ સ્ટાઇલમાં (એટલે) ઢબમાં વાગે છે અને લીટી ત્રીજી, પાંચમી, સાતમી અને નવમી તે પણ એકજ સ્ટાઇલમાં વાગે છે તેથી વધારે લીટીઓ હોય તોપણ તેનો તેજ પ્રમાણે ઉપયોગ કરવો.

ગાયન ૧૧ મું. તાલ લાવણી.

૧ નથી ચીજ કોઈ ગળી ગરજ સમ,
૨ નથી ચીજ કોઈ ગળી. નથી૦
૩ માનવંતનીજ માન મુકીને,
૪ દુસ્મનને પડે ઢળી. ગરજ સમ નથી૦
૫ બળીયા પણ નીરબળને નમતા,
૬ રાય રંક ઘર જાય
૭ સોંઘું તે મોઘું થઈ બેસે, કળા સકાય ન કળી. ગરજ૦
૮ સમય આધિન થઈ વીષ હળાહળ
૯ પીવું અમૃત ગણી,
૧૦ જઈ મ્હા સતીને શીશ નમાવો, જાય આપદા ટળી. ગરજ૦

સરગમ ૧૧ મી.

૧ પધ઼ ધ઼ધ઼ ધ઼પ મપ મગરી઼ સાસા,
નથી ચીજ કોઈ ગળી ગરજ સમ,

૨ ગમ ગરી઼ સારી઼ નીસા
નથી ચીજ કોઈ ગળી.

૩ સાસા ગગ ગમ પધ઼ ધ઼ ધ઼ધ઼પ,
માન વંત નીજ માઆન મુકીને

૪ ધ઼ધ઼ધ઼ધ઼ પધ઼ મપ.
દુસ્મનને પડે ટળી, ગરજ સમ૦

૫ સાસા ગગ ગમ પધ઼ધ઼ ધ઼ધ઼પ.
બળીઆ પણ નીર બળને નમતા.

૬ ધ઼ધ઼ ધ઼ધ઼ ધ઼પ મપ
રાય રંક ઘર જાય,

૭ ધ઼પ ધ઼ નીસાં રી નીસાં સાંની ધ઼ધ઼પ ધ઼ મપ
સોંઘું તે મોંઘું થઈ બેસે, કળા સકાય ન કળી. ગરજ સમ૦

૮ સાસા સાગગ ગમ પધ઼ધ઼ ધ઼ધ઼ધ઼પ
સમય આધિન થઈ વીખ્યિ હળાહળ,

૯ ધ઼ધ઼ ધ઼પધ઼ મપ
પીવું અમૃત ગણી,

૧૦ ધ઼પ ધ઼ નીનીની સાંરી઼ રી઼નીસાં સાંની ધ઼ધ઼પ મપ
જઈ મ્હા સતીને શીશ નમાવો, જાય આપદા ટળી ગરજ૦

સુચના—આ ગાયનની સરગમની અંદર તમામ (રી) અક્ષર ત્થા (ધ) અક્ષર કોમળ છે તેથી કરી તે ગાયન (કાલીંગડા) ના રાગનું

છે. કારણકે (કાલીંગડા) ના રાગની સરગમ બનાવતાં (રી અને ધ) એ બે અક્ષરોજ કોમળ થાય છે. બીજું જ્યાં આગળ (ˇ) આવી જાતનું ચીન્હ હોય તેને ટીપ સમકનો અક્ષર સમજવો.

ગાયન ૧૨ મું. તાલ ખેમટો.

૧ યારકે ઘર ચલ જાયે નીડર બતલાદે નગરીયા.
૨ જાનાકે ઘરકી ખબર બતલાદે,
૩ સાથ જરી ચલકે ડગર બતલાદે,
૪ હીલમીલકે સંગ જાના.
૫ જહાં સેવો પાના.
૬ પરીક્ષા લે આના.
૭ સફર પર બાંધે કમરીયાં. યારકે ઘર૦

સરગમ ૧૨ મી.

૧ ધ઼સા સા રીરી રીગઁ રીસારી ગઁમરીઁગ સારીરીસા.
યારકે ઘર ચલ જાયે નીડર બતલાદે નગરીયાં.
૨ મગમ પપપ ધસોં નીઁધપ
જાનાકે ઘરકી ખબર બતલાદે,
૩ મગ મપ પપ ધસોં નીઁધપ
સાથ જરા ચલકે ડગર બતલાદે,
૪ પ પની ની સોંસોં
હીલ મીલકે સંગ જાના,
૫ પપ નીની સોંસોં
જહાં સેવો પાના,

૬ પપ ની ની સૉસૉ.
પરી કો લે આના,
૭ ધધની ધપ મપ મગૅરીસા
સફર પર બાંધે કમરીયા. યાર૦

સુચના—આ ગાયનની સરગમની અંદર (ॅ) આવી જાતનું ચીન્હ હોય તો કોમળ અક્ષર જાણવો (–) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો ખરજ સપ્તકનો અક્ષર જાણવો (ॅ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો ટીપ સપ્તકનો અક્ષર જાણવો.

ગાયન ૧૩ મું લાવણી.

૧ જબકે કલંદર બનબન ફીરકર બંદર લેકર આતે હે
૨ તાલી બજાના નીશદીન પલછીન બંદરકો બત લાતે હે
૩ તુને આકર કયું દીખાયે મોહે બંદરવાકા ખેલ
૪ ભોલે ભાલે મનકો ન ભાયે તોરા ખેલ
૫ ઇનશાનોને કયસા પાયા હેવાનોંકા મેલ તુજે૦

સરગમ ૧૩ મી.

૧ સા ગગગગ મમધૅપ મગમ ધૅધૅધૅધૅધૅપ મપધૅપ
જબકે કલંદર બનબન ફીરકર બંદરલેકર આતેહે
૨ ધૅધૅધૅધૅધૅપ મમધૅપ મમગગ સાગગમ પનીધૅપમ
તાલીબજાનાઆ નીશદીન પલછીન બંદરકો બતલાતેહે
૩ મગ મ પ ધૅ પ ધૅનૅી સૅાનૅી ધૅનૅી ધપ મ
તુને આકર કયું દીખાયે મોહે બંદર વાકા ખેલ
૪ મ મ નીનૅી સૅાસૅા સૅારીસૅા નીની નૅી
ભોલે ભાલે મનકો ન ભાયે તોરા ખેલ

પ પ નીઁનીઁનીઁ પ નીઁ સાઁનીઁ ધઁનીઁધઁ પમ

ધન શાનોને કયસા પાયા હેવાનો કામેલ

સુચના—આ ગાયનની સરગમની અંદર (˘) આવી જાતનું ચીન્હ હોય તો તે કોમળસુર જાણવા (ˇ) આવી જાતનું ચીન્હ હોય તો ટીપ સમકનો અક્ષર જાણવો.

ગાયન ૧૪ મું. તાલ દાદરો.

૧ કોઈ દુધ લ્યો દીલરંગી
૨ કોઈ દુધ લ્યો દીલરંગી
૩ કોઈ દુધ લ્યો દીલરંગી.
૪ શોખીલા શાણા ઉમંગી. કોઈ૦

સાખી ૧ લી.

૫ કેશી પીએ કસુંબલો ગાંજો પીએ અવધુત,
૬ દારૂ દીવાના પીએ,
૭ દાના પીએ દુધરે. કોઈ૦

સાખી ૨ જી.

૮ એક અમીરસ દેવનો બીજો રસ છે પ્રે......મ
૯ ત્રીજો રસ ગોરસ ભલો......
૧૦ પીધે કાયા હેમરે. કોઈ૦

સાખી ૩ જી.

૧૧ ગોરી ગવરી ગાયના ગોરા મારા દુધ
૧૨ હું પણ ગોરી ગોરડી......
૧૩ ગોરૂં દીલ છે સુદ્ધરે. કોઈ૦

સાખી ૪ થી.

૧૪ હેમ કટરો હાથમાં, માંહી અમૃત સાર

૧૫ ચતુર હોય તે ચેતવે......
૧૬ ગુણ ન સમજે ગમારરે. કોઈ૦

સરગમ ૧૪ મી.

૧ નીસા રીગ મ પપ ગમરીગ
કોઈ દુધ લ્યો દીલ રંઅંઅંગી,
૨ સાંસાં નીની સાં સાંસાં નીધનીપ
કોઈ દુધ લ્યો દીલ રંઅંઅંગી.
૩ નીંધ રીગ મ પપ ગમરીગ
કોઈ દુધ લ્યો દીલ રંઅંઅંગી.
૪ સાનીસા રીરી ગમરીગ
શોખીલા શાણા ઉમંઅંગી. કોઈ૦

સાખી ૧ લીની સરગમ.

૫ સાંની નીની નીનીનીની, પની નીની નીનીસાનીધપમગ.
કેરી પીએ કસુંબલો, ગાંજો પીએ અબદુ૦૦૦૦ત.
૬ ધધ ધધધ ધનીધપમગ.
દારૂ દીવાના પીએ૦૦૦૦.
૭ નીસા રીગ મપ ગમરીગ.
કોઈ દાના પીએ દુઉધરે. કોઈ૦

સુચના—આ ગાયની સરગમની અંદર (–) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે ખર્જ સપ્તકનો અક્ષર સમજવો. (ˇ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે ટીપ સપ્તકનો અક્ષર સમજવો (ˇ) આવી જાતનું ચિન્હ હોય તો તે અક્ષરને કોમળ સમજવો. બીજું (૮ મી) લીટીની સરગમ (૫ મી) લીટીની માફક વગાડવી. અને (નવમી) લીટીની

સરગમ (છઠી) લીટીની માફક વગાડવી. (દસમી) લીટીની સરગમ (સાતમી) લીટીની માફક વગાડવી. (અગીયાર બાર અને તેરમી) લીટીની સરગમ. (પાંચમી છઠ્ઠી અને સાતમી) લીટીની માફક વગાડવી. (ચૌદ પંદર અને સોળમી) લીટીની સરગમ પણ (પાંચમી છઠ્ઠી અને સાતમીની માફક વગાડવી.) કારણ કે તે દરેક સાખીઓ એકજ રૂપની સરગમમાં વાગે છે, તેથી લીટીની સમજ બરોબર રાખવી.

ગાયન ૧૫ મું. લાવણી.

૧ દાસ પરે દયા લાવો રે,
૨ દયાળું દેવા,
૩ દાસ પરે દયા લાવો.
૪ સંસારી સબંધ છોડી,
૫ જીવ આપ ચરણે જોડી.
૬ હું તો બની બેઠો બાવો બાવોરે. દયાળું દેવા૦
૭ આંખો વીના સંકટ આવું.
૮ ખાડા માંહી ગોથાં ખાવું.
૯ વારે અવીનાશી આવો આવોરે. દયાળું દેવા૦

સરગમ ૧૫ મી.

૧ પપ નીધૅપ મપ ગૅમ ગૅમ ગૅમપધૅપ,
દાસ પરેએ દયા લાઆ વોઓ રેએએએએ,
૨ મમમ રીમપ,
દયાળુ દેએવા.
૩ ગૅગૅ મગૅમ ગૅપ મપ ગૅમ ગૅરીસા.
દાસ પરેએ એએ એએ દયા લાઆવો.

૪ પપપ ધનીરીં સાંનીસાં
સંસારી સબંધ છોઓડી.
૫ ધનીં નીંધ પધનીંસાં નીંધપ
જીવ આપ ચરણેએ જોઓડી.
૬ પપસાં સાંનીંનીંધધપ પમ મપ ગમ ગમ ગમપધપ,
હુંતોઓ બની બેએ ડોઓ બાઆ વોઓ બાઆ વોઓ રે એએએએ, દ.
૭ પપ પપધ નીનીરીં સાંનીસાં,
આંખો વીનાઆ સંકટ આઆવું,
૮ ધનીં નીંનીંધ પ ધનીંસાં નીં ધપ
ખાડા માંહીઈ ગોઓથાઆ ખાઆવું
૯ પપ સાં સાંનીંનીં ધ ધપ પ મ મપ ગ મ ગ મ ગમ પ ધ પ
વારે એ અનીનાઆશીઈ આ આવોઓ આઆવોઓરેએએએએ
દયાળુ દેવા૦

સુચના—આ ગાયનની સરગમની અંદર પહેલી લીટીમાં (રેએએએએ) પલટાથી વગાડવું એટલે ઝડપથી વગાડવું. તેમજ (છઠી અને નવમી) લીટીમાં પણ. (રેએએએએ) પલટાથી એટલે ઝડપથી વગાડવું. કોમળ-ટીપના અને ખરજના નીશાન ઉપર રાખવામાં આવેલા છે.

ગાયન ૧૬ મું. લાવણી.

૧ વારે લાલા મોહન બંસીવાલા,
૨ ઠગોછો શાને રે સલુણા.
૩ જાણી જાણી તમારી મેં ઠગાઈ,
૪ પ્રીત બાંધી પુરી હું પસ્તાઇ.

૫ પસ્તાઈ પુરી કાના, ઠગાઈ હુંતો કાના;
૬ રસભીના રંગીલા, છબીલા છોગાળા. વારે૦
૭ શાને સતાવો વાત વાતે ઉઠાવોરે,
૮ એરી એરી લાલા વાત ઉઠાવોરે.
૯ મેં જાણ્યા સરવે ચાળા, અરે જાઓ નંદલાલા;
૧૦ વ્રજલાલા, ગોવાળા; શરમાળા સામળીઆ. વાહરે૦

સરગમ ૧૬ મી.

૧ સાનીઁ ધઁ૫ મ પધઁનીઁસા નીઁધઁપ મ ગઁ રી સા
વારે લાલા મોહઅનઅ બનસીઈ વાઆલા
૨ સારી મ મ પ ધઁ નીઁસા નીઁધઁ પ મ પ પ
ઠગો છો શાને એએએ રેએ સઅલુણા
૩ મ મ પ નીઁ નીઁ સાઁરીઁ ગઁરીઁ નીઁ સાઁરીઁ ગઁ રીઁ
જાણી જાઆણી તમાઆરી મેં ઠગાઆઇ
૪ મ મ પ નીઁ નીઁ સાઁરીઁગઁરીઁ નીઁસાઁરીઁગઁરીઁ
પ્રીત બાઆંધી પુરીઇહું, પસતાઆઇ,
૫ રીઁ રીઁ મઁગઁરીઁ સાઁરીઁનીઁ સાઁસાઁ, રીઁરીઁ મઁ ગઁરીઁસાઁરીઁનીઁ સાઁસાઁ
પસતાઆઇઇ પુઉરી કાના, ઠગાઆઇઇ હુંઉતો કાના,
૬ રીઁગઁ રીઁસાઁનીઁ નીઁસાઁસાઁનીઁધઁ, ધઁનીઁ ૫ ધઁ ૫ મ
રસ ભીઇના, રંઅંગીઇલા, છબીલા છોગાળા.
૭ ૫ ૫ ૫ ધઁમ ૫ ૫ મ ગઁ રી સા, રી મમ મ પ ધઁ નીઁસાઁ
શાને સઅતાઆવોઓ વાઆઆત, વાઆતે ઉડાઆઆઆ
નીઁ ધઁ ૫ મ ૫૦
વોઓઓઓરે૦

૮ મ મ પ નીઁ નીંસા સાંરીં રીં, સાંરીંસા નીઁધં પ મપ
એરી એએ રીઇ લાઆલા, વાઆત ઉડાવો ઓરે
૯ રીંરીં મં ગં રીં સાંરીનીસાંસાં, રીંરીં રીં મં ગં રીં સાંરીં નીઁસાંસા
મેં જાઆણ્યા આ સરવે ચાળા, અરે જાઆવો ઓ નઅંદલાલા
૧૦ રીગઁરીંસાનીઁ, નીઁસાંસાંનીઁ ધઁ, ધઁ નીઁ પ ધઁ પ પ મ.
વ્રજલાઆલા, ગોઓવાઆળા, શરમાળા શામળીયા. વારે૦

સુચના—આ ગાયનની સરગની અંદર. (ગઁ. ધઁ. અને નીઁ) દરેક ઠેકાણે કોમળ વપરાયેલા છે. બીજું. (બીજી લીટીમાં શાનેરે સલુણા) પલટાથી એટલે ઝડપથી સારીગમ વગાડવી. (સાતમી લીટીમાં) ઉડાવો રે) ની સરગમ પણ પલટાથી એટલે ઝડપથી વગાડવી. ચિન્હની સમજ અક્ષર ઉપરજ આપેલી છે.

ગાયન ૨૭ મું. રાગ-(થયા છોરે પતિ તેજ પ્યારી તનનાં એ રાહ).

૧ ફરમાઓ શરમાઓ નહિ અબ હજરત સરવર હાં, (૨)
૨ કોન હેવોહ તુમને જીસપર તનમનડારે વાર. ફ૨૦
૩ ફસ કે દામે ઇશ્કમે અબ છુટના હએ દુશ્વાર,
૪ ઘર છુટા. હાં.
૫ દર છુટા. હાં.
૬ હયરાત હો બન બન જાનસે હરદમ પુરગમ દીન રતિયાં. ફ૨૦
૭ જોર વાલે આપથે કયું બને નહિ ફાજાર,
૮ દુખ ઝેલે. હાં.
૯ સુખ ઝેલે. હાં.
૧૦ હે જોર કીધર અબ શોર હે જીસપર બહડ બહડ કર બતિયાં. ફ૨૦

સરગમ ૧૭ મી. તાલ-લાવણી.

૧ પધ નીઁ ધ પધ મ ધ પ મ ગ રી સારી ગ પમપ ગમરીગ સા
ફ ર મા ઓ શ ર માઆઓ નહિં ઇં અબ હજ રત સર વર હાં.
૨ મમ મમ પ પ ધસાઁ સાઁ સાઁનીઁ ધપ મધ પ
કોન હેવો તુમને જીસ પર ત ન મન ડારે વાર. ફર૦
૩ મ મ મમ પ પ ધસાઁ સાઁસાઁ સાઁસાઁનીઁ ધમ ધધ પ
ફસ કે દામે ઇસ્ક મેએ અબ છૂ ટ નાઆહે દુશવાર,
૪ મપ ધ ધ-નીઁ ધ.
ઘર છૂટા-હાંઆં.
૫ મપ ધ ધ-નીઁ ધ.
દર છૂટા-હાંઆં.
૬ પધ નીઁનીઁ નીઁ નીઁધ પધ પમગરી સા રી ગપમપ ગમ રીગસા
હય રા ન હો બન બન જાનસેએ હર દમ પુરગમ દીન રતિયાં.
૭ મમ મમ પ પ ધસાઁ સાઁ, સાઁનીઁ ધમ ધ પ
જોર વાલે આપ થેએ કયું, બ ને નહિ કોજાર,
૮ મ પ ધ ધ-નીઁ ધ
દુખ ઝે લે-હાંઆં.
૯ મ પ ધધ-નીઁ ધ
સુખ ઝે લે-હાંઆં.
૧૦ પ ધ નીઁ નીઁ નીઁનીઁનીઁ નીઁધ પ ધ પ મ ગરીસારી ગપ મપ ગમ રીગસા
હેએ જોર કી ધ ર અબ શોઓર હે જીસ પ ર બડ બડ કર બતિયાં.

સુચના—આ ગાયન (થયા છોરે પતિ તેજ પ્યારી તનના) એ રાગનું છે. બીજું. અક્ષર ઉપર જે ચિન્હ આપેલા હોય તે બરાબર સમજીને ઉપયોગ કરવો.

ગાયન ૧૮ મું. દાદરો.

૧ હોન દીલારામ તો ક્યા, દીલકો આરામ;
૨ દીલકો આરામ નતો, જીનેસે કામ. હોન૦
૩ આંખોને કાતીલ બરછી હએ મારી,
૪ મય અનકે મતવારી;
૫ હું કાતીલ પરવારી.
૬ હએ જીસે એ જારી,
૭ લાચારી લાચારી, ક્યા દીલકો આરામ૦

સુચના—આ ગાયનની સરગમની અંદર (રીઁ અને ધઁ) અક્ષરો તમામ જગાએ કોમળ વપરાય છે. અને તેથી તે ગાયન (કાલીંગડા)ના રાગનું કહેવાય છે. કારણ કાલીંગડાના રાગમાં (રી અને ધ) કોમળ વપરાય છે.

સરગમ ૧૮ મી.

૧ ગમગ રીઁસા નીનીસા સા ગમગ રીઁસા ની સા.
હોઓન દીલા રામતો ક્યા, દીઈલ કોઓ આરામ.

૨ સાસાસાગ મપધઁધઁ ધઁપ, પધઁધઁ ધઁપધઁ મધઁપમગ.
દીઈલકો આરાઆમ નતો, જીઈને સેએએ કાઆઆઆઆમ.

૩ સાગમ પધઁધઁપ, ધઁ ધઁ પ મધપ.
આંખોને કાઆતીલ, બરછીહે માઆરી.

૪ ગમ પધઁધઁ ધઁપ મપ,
મેંએ અનકે મત વારી,

૫ ગમ પધ઼ૅધ઼ૅ પધ઼ૅ મપ,
હુંઉં કાઆતીલ પર વારી,
૬ ગમ પધ઼ૅધ઼ૅ ધ઼ૅપ મપ,
હએ જીઇસે એએ જારી,
૭ ગમ પમ઼ૅ ધ઼ૅપ મપ, સા ગમગ રીંસા નીસા.
લાઆ ચારી લાઆ ચારી, કયા દીલ્હિ કોએ આરામ. હોન૦

ગાયન ૧૯ મું. તાલ, એમટા.

૧ હાંરે કાળો કાનુડો શું જાણે મારી પ્રીત. (૨)
૨ બાઇ અમે બાળ કુંવારારે
૩ બાઇ અમે બાળ કુંવારા–રેએએ–એએએ–એએએ–એએ.–કાનુડો૦
૪ જુમનાના નીર હુંતો–ભરવાને ગઇતી.
૫ કાનુડે ઉડાડયા આછા નીર,
૬ ઉડયા–ખરરર–રરર–રરર–રરર.—કાનુડો૦
૭ જુમનાને કાંઠે રાસ રચ્યો છે.
૮ સોળસે ગોપીમાં ઝાલ્યા ચીર,
૯ ફાટયાં–ચરરર–રરર–રરર–રર—કાનુડો૦

સરગમ ૧૯ મી.

૧ મગ રીસા રીરી ગગ મમ પપ ધ.
હાંરે કાળો કાનુ ડોશું જાણે મારી પ્રીત.

૨ રીંરીંરીંરીં નીસાં નીરીંસાં નીંધ.
બાઇ અમે બાળ કુંવારા આરે.

૩ રીંરીંરીંરીં નીસાં નીરીં સાંનીં ધનીંધ પધપ મપમ ગરી.
બાઇ અમે બાળ કુવા રાઆ—રેએએ, એએએ—એએએ—એએ—કા૦

૪ પપધની રીંરીં રીંરીં, રીંરીંરીંરીં ગંરીંસા
જમનાના નીર હુંતો, ભરવાને ગઇતી,

૫ રીંરીંરીં ગંરીંસા નીપધ,
કાનુડે ઉડાડ્યાં આછાનીર,

૬ રીંરીં નીસાંની, ધનીંધ, પધપ, મગરી.
ઉડ્યા ખરર રરર રરર રરર. કાનુડો.

૭ પ પ ધની રીંરીં રીંરીં રીંરીં રીં ગંરીંસા
જમ નાને કાંઠે વાલે રાસ રચ્યોઓછે.

૮ રીંરીંરીં ગંરીંસા નીપ ધ
સોળસે ગોપીમાં ઝાલ્યા ચીર,

૯ રીરી નીસાંની,ધનીંધ, પધપ મગરી
ફાટ્યા ચ ર ર–ર ર ર–ર ર ર–ર ર ર. કાનુડો૦

સુચના—આ ગાયનની સરગમ. નવી પદ્ધતિમાં બનાવેલ છે કોમળ, તથા ટીપના તથા ખરજના નીશાન પર બરાબર ધ્યાન આપી ખેમટાના તાલથી વગાડવું.

સરગમ ૨૭ મી. ઇંગ્લીશ ટ્યુન તાલ દાદરો.

૧. શા, ગમપધ, ગમગ ધપધ, ગમગપમગ, રીગરીમગરીસા, ગમપધ.(૨)

૨ નીઁધનીઁ પધપ નીઁધનીઁપ,

૩ રીગમપ ધપ મગરીગસા. (૨)

૪ સારેસામગમ, રીગરીપમપ,

૫ ગમગધપધ, પનપનીઁધનીઁ, પધપ સાઁનીસાઁ

૬ નીસાનીરીઁનીધ, પધપનીઁધપ,

મપમ ધપમ ગમગ પમગ રીગરી મગરી સા.

સા રી ગ પ ધ ની સા.

સમાપ્ત

શ્રી

નવીન રત્નસાગર હારમોનિયમ શિક્ષક.

ભાગ ૩ જો.

ત્રીજો ભાગ અમારા તરફથી બહાર પાડવામાં આવશે જેની અંદર રાગ રાગણીયોની ચોખ્ખી સરગમો તથા ઇંગ્લીસ ટયુનના રમુજી લહેરાની સરગમો તથા નાટકની ઉર્દુ ગુજરાતી તથા ઉસ્તાદી દીલ-પસંદ ચીજોની ચોખ્ખંચોખ્ખી સરગમો સહેલાઇથી સમજાય તેવી પદ્ધતિથી બતાવવામાં આવશે.

પ્રસંગ.

અમારી શ્રી અંબીકા વિજય હારમોનિયમ કલબમાં હારમોનિયમ શીખવવાનું કામ ઘણીજ કાળજીથી અને સહેલાઇથી શીખવવામાં આવે છે.

રીપેર કામ.

સસ્તા ભાવે ટકાઉ અને વાયદા પ્રમાણે બનાવી આપવામાં આવે છે.

સુલાકાત પ્રસંગે સઘળી માહીતી મળશે.

ગમ્મતમાં વગાડવા જવાનો ચાર્જ કલાક એકના......	રૂ. ૧—૦—૦
વિદ્યાર્થીઓની માસિક ફીનો ચાર્જ....................	રૂ. ૩—૦—૦
વિદ્યાર્થીઓ પાસે દાખલ ફીનો ચાર્જ................	રૂ. ૧—૪—૦
કોઈ પણ વિદ્યાર્થીને ઘેર શીખવવા જવાનો ચાર્જ......	રૂ. ૫—૦—૦

દાખલ ફી તથા માસિક ફી દરેક મહિને અગાઉથી લેવામાં આવે છે.

શ્રી નવીન રત્નસાગર હારમોનિયમ શિક્ષક ભાગ ૧ લો તથા બીજો.

મળવાનું ઠેકાણું.

શ્રી અંબિકા વિજય હારમોનિયમ કલબ.
મદનગોપાળની હવેલી પાસે—**અમદાવાદ.**
માલીક એચ. એ. પટેલ.

